

Для вас, учителі української літератури

Вебліографіний дайджест

ПАВЛО ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ: знайомий і загадковий

*Ніхто не має права мовчати,
а надто письменник. Це моє
кредо, я сповідував його все
своє життя. Я не шкодую, що
я так жив – чесно та
справедливо. Оце все, що я
мав вам сказати. Все решта
написано в моїх книжках.*

Павло Загребельний

Павло ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ

Видатний український письменник, драматург, літературний критик і громадський діяч.

Герой України, лауреат Державної премії СРСР і Шевченківської премії.

Один із найвпливовіших авторів радянської та пострадянської України.

Його літературний спадок включає історичну прозу, романи, новели, п'єси та есеїстику.

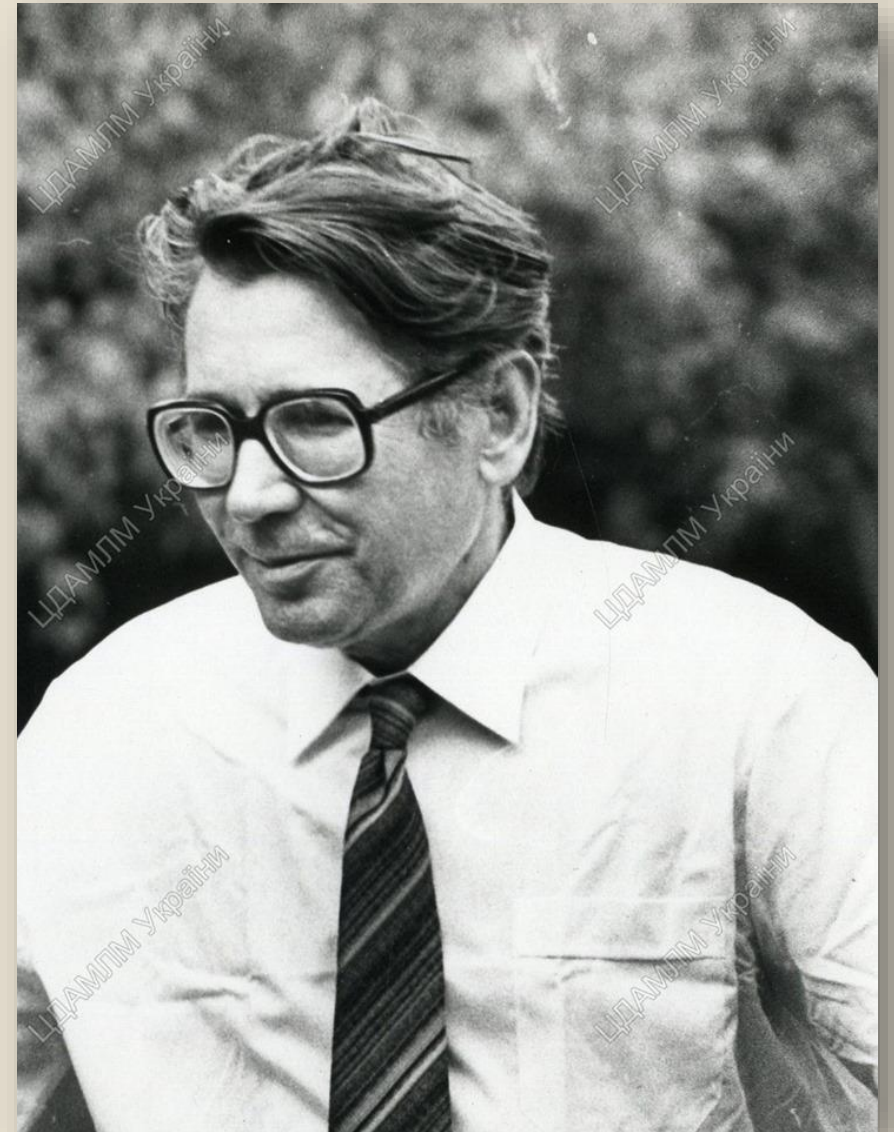
Загребельного називають Нестором-літописцем ХХ століття. Його романи – це своєрідний літопис української історії від сивої давнини Київської Русі до першого десятиліття незалежності України.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Павло Архипович Загребельний народився 25 серпня 1924 року в селі Солошине на Полтавщині.

Учасник Другої світової війни, брав участь у битві за Київ, де був тяжко поранений, а після повернення на фронт потрапив у нацистський полон.

Після війни здобув освіту на філологічному факультеті Дніпропетровського університету.

Загребельний розпочав свою кар'єру як журналіст, працюючи в різних виданнях. У 1960-х роках став членом КПРС і обіймав керівні посади в Спілці письменників України: головний редактор «Літературної газети» (пізніше «Літературна Україна»), перший секретар правління Спілки.

Активно підтримував молодих авторів-шістдесятників, рятуючи їх від переслідувань радянської влади.

Загребельний запросив на роботу Івана Драча після його звільнення з університету та почав друкувати Миколу Вінграновського, Івана Дзюбу, Євгена Гуцала й інших. Він прагнув, щоб «нова хвиля» ввійшла в українську літературу.

Літературна творчість

Павло Загребельний почав літературну кар'єру в 1950-х роках.

Писав у різних жанрах, найбільш відомий своїми історичними романами.

Автор **20 романів**, кількох повістей, десятків оповідань, есе, публіцистичних і літературно-критичних статей, п'єс.

Загальний тираж його творів – близько 15 мільйонів примірників.

Твори перекладені **23 мовами** світу.

Загребельний за читанням рукопису свого нового роману. Київ, 1980 р. Джерело: архів

«Література народжується зі страждання, я рано залишився без матері. Потім була дуже зла мачуха. Потім – голод. Потім – війна. 1942-го я, поранений лейтенант артилерії, потрапив у полон і два з половиною роки провів у німецьких концтаборах. У свої 20 років я вже мав колосальний та страшний життєвий досвід. І коли студентом читав поему Данте, його пекло здалося мені таким... несправжнім! А після війни ще 16 років я був «людиною другого ґатунку»: адже ті, хто перебував у полоні, вважалися «зрадниками Батьківщини». Це був болісний час. І саме тоді я почав писати. Очевидно, тому й узявся за перо, що у житті було так багато лиха...»

(Павло Загребельний про свій шлях у літературу).

Взаємини з радянською владою

Загребельний був активним учасником літературного життя в СРСР, очолював Спілку письменників України з 1979 по 1986 роки.

Він був змушений балансувати між вимогами радянської цензури та своїм творчим кредо.

Попри тиск влади, твори передавали глибокі думки про свободу, гідність і національну ідентичність, що робило його творчість важливою для українського народу.

Загребельний також демонстрував певну двозначність у політичних поглядах: будучи частиною радянської системи, його твори все ж мали підтексти, які відображали складне ставлення до ідеології.

Вручення Шевченківської премії. 1974 р.

За свої заслуги в літературі Павло Загребельний отримав численні нагороди, зокрема звання Героя України.

Він був депутатом Верховної Ради СРСР і УРСР, а також членом ЦК КПУ.

У 1974 році за романи «Первоміст» і «Смерть у Києві» отримав Державну премію імені Тараса Шевченка.

У 1980 році твір «Розгін» був відзначений Державною премією СРСР.

Цікаві факти про Павла Загребельного

Вільно володів 7 мовами, які були його робочими, іншими читав зі словником.

Книги Загребельного, які коштували 6–8 карбованців, продавали таємно за 100 карбованців!

Усі свої таємниці записував у щоденник, який стане доступним у 2029 році, за бажанням його родини.

Мав величезну бібліотеку, яку ніхто не може точно порахувати, але припускають, що це понад 30 000 книг.

Для написання «Роксолани» два роки вивчав мусульманські традиції, Коран, закони Шаріату, навіть відвідав Туреччину та Рогатин, батьківщину Роксолани.

Крилаті вислови Павла Загребельного

Історією не завжди можна втішатися – в неї треба й вчитися.

Нехтувати минулим однаково, що після переходу через ріку руйнувати за собою міст.

Людина вмирає, а дім, зроблений нею, стоїть, і пісня, складена нею, співається тисячу літ, і казка живе спервовіку, витвори думки й уяви триваліші за саму людину. І правда про людину так само існує довше, ніж сама людина.

Найдорожче для людини – це думка, а вся солодкість думки – в рідній мові. Ворог може захопити територію. Він може сплюндрувати міста й села. Але доки живе душа народу – народ безсмертний. Вмирає душа – вмирає й народ. Без мови немає народу. Він зникає з лиця землі, як древні ацтеки. Чи не тому ворог зазіхає найперше на мову народу, який він хоче уярмити.

Співпраця письменника з кінематографом

За сценаріями Павла Загребельного знято фільми:

«Ракети не повинні злетіти» (1964)

«Перевірено – мін немає» (1965)

«Лаври» (1972)

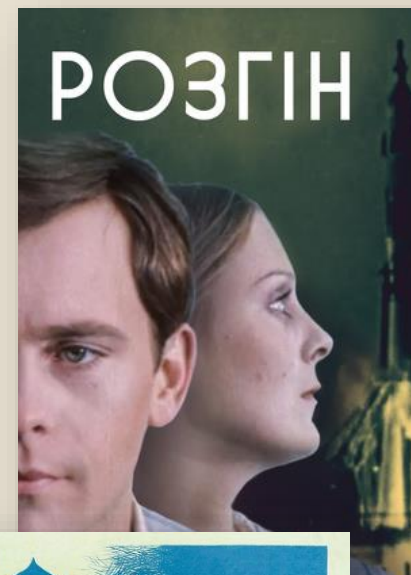
«І земля скакала мені навстріч» (1975).

«Переходимо до любові» (1975)

«Хто за? Хто проти?» (1977)

«Ярослав Мудрий» (1981)

«Розгін» (1983)

Письменник лишив нащадкам власну філософію життя:

«Треба жити страстями. Ні, не отими, що в священних книгах у нас описані. А страстями оцими, які нас ведуть по життю. Жити кожною миттю цього життя. Життя прекрасне. Світ прекрасний. І нам щастя дано бути в цьому світі. От просто бути в цьому світі – і більше нічого».

Вшанування пам'яті

20 серпня 2014 року в Києві відкрито меморіальну дошку Павлу Загребельному з нагоди 90-річчя його народження.

25 серпня 2017 року на могилі письменника на Байковому кладовищі встановлено Козацький хрест.

На честь Павла Загребельного названо вулиці в містах Сміла, Вінниця, Ізюм, Ірпінь, Київ, Ковель, Нікополь, Хмельницький, Полтава та інших.

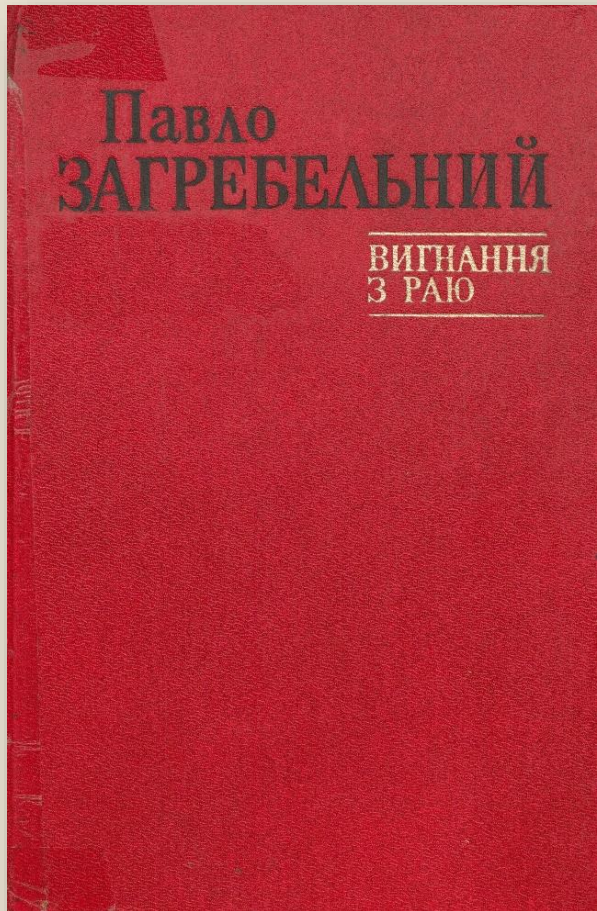
Меморіальна дошка Павлу Загребельному. м. Київ

Козацький хрест на могилі письменника. Байкове кладовище

Найвідоміші твори письменника

Павло Загребельний залишається рекордсменом з видання українських історичних романів.

Загребельний, П. А. Вигнання з раю : роман-дилогія / Павло Загребельний. – Київ : Рад. письменник, 1985. – 456 с.

Головні герої цієї книжки – хліб, любов і сміх. Хліб вирощують у багатьох місцях на землі, отже, тут немає нічого надзвичайного. Любов, як відомо, процвітає при всіх соціально-економічних формаціях. Сміються теж усі. Але автор цієї химерної книжки намагається довести, що українці сміються по-своєму, вирощують сміх у своїх степах, як і пшеницю, уже цілі віки, сміються з себе, зі скіфів, зі стародавніх греків, із чортів, відьом і зі світового імперіалізму.

Загребельний, П. А. Диво : роман / Павло Загребельний . – Харків : Фоліо, 2006. – 638 с.

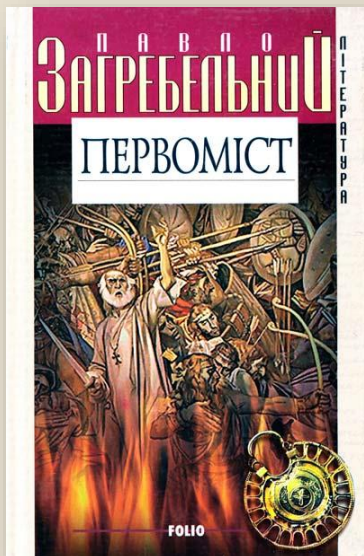
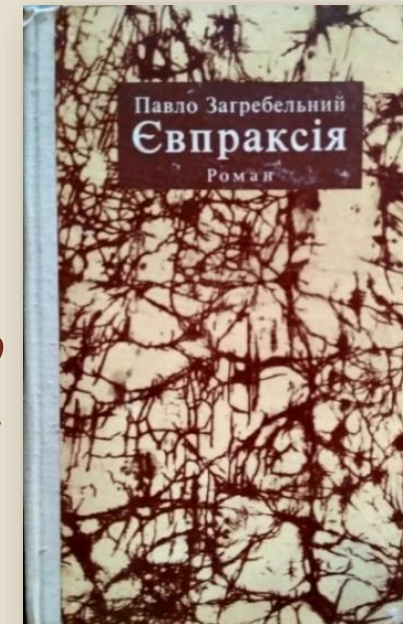
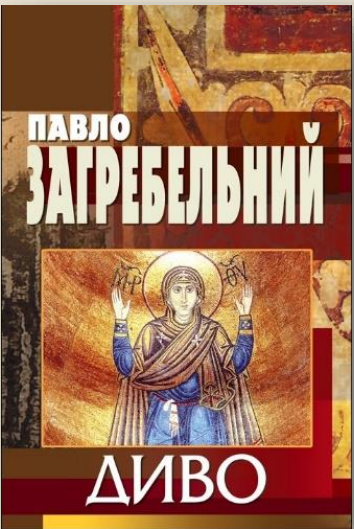
«Диво» – роман про Київську Русь доби Ярослава Мудрого, за часів якого сталося об'єднання земель руських та було зведено славнозвісний Софійський собор у Києві.

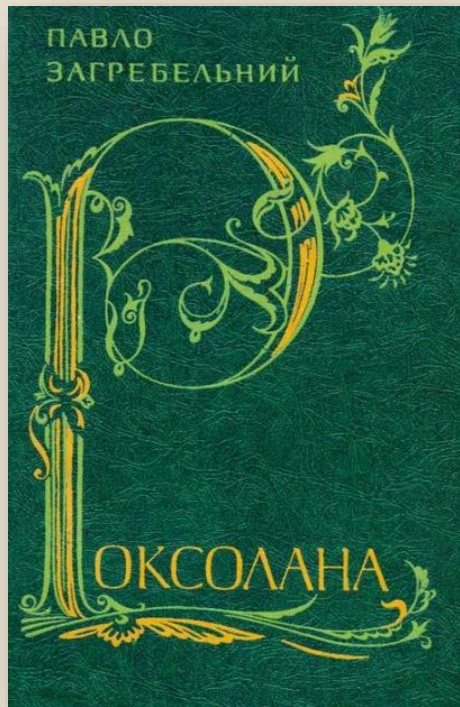
Загребельний, П. А. Євпраксія : роман / Павло Загребельний. – Київ : Фоліо, 2002. – 381 с.

«Євпраксія» – роман про долю внучки Ярослава Мудрого, про трагедію розлуки з рідною землею, про трагедію втрати любові. Це четвертий роман із серії книжок про Київську Русь.

Загребельний, П. А. Первоміст : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2002. – 365 с.

«Первоміст» подає нам ідею єдності Русі, але дія відбувається не в Києві, а за містом, де побудований перший дерев'яний міст – це символ талановитого народу-будівельника.

Загребельний, П. А. Роксолана : роман / Павло Загребельний. – Київ : САКЦЕНТ ПЛЮС, 2016. – 704 с.

Роман присвячено подіям української історії XVI ст. Письменник зробив спробу проникнути у складний внутрішній світ своєї героїні – Роксолани-Анастасії Лісовської, доньки українського священника з Рогатина, яка, потрапивши до гарему турецького султана Сулеймана, незабаром стала його улюбленою дружиною.

Загребельний, П. А. Смерть у Києві : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2003. – 606 с.

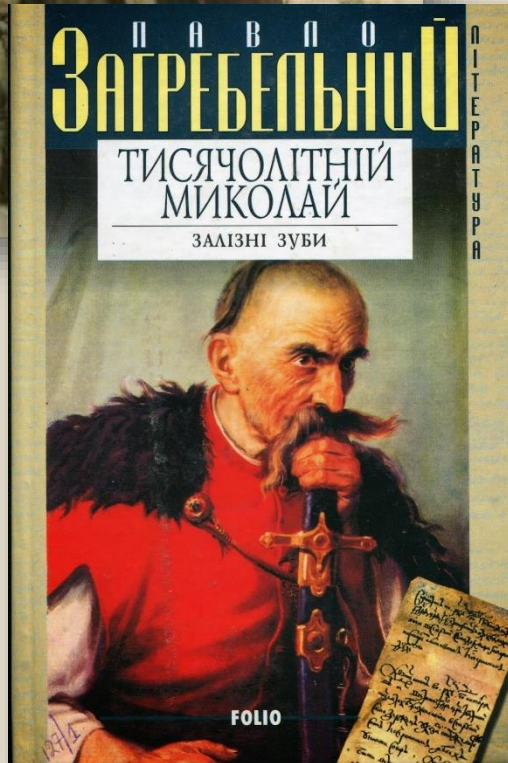
Роман про Київську Русь. Події відбуваються у XII ст. за часів жорстоких і кривавих міжусобних воєн. Князь Суздальський Юрій Долгорукий – правитель розсудливий, обдарований державною мудрістю – замислив об'єднати землі руські, встановити між ними мир і злагоду.

Загребельний, П. А. Тисячолітній Миколай. Ч. 1 : Полювання на хлястики : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2004. – 399 с.

Роман із незвичайним сюжетом. Це розповідь-спогад людини, яка прожила понад десять століть – від часів князя Володимира до наших днів не одне життя, щоразу ніби вмираючи та знову народжуючись, і завжди з ім'ям Миколай. Події в першій частині роману закінчуються поверненням головного героя з війни у 1946 році.

Загребельний, П. А. Тисячолітній Миколай. Ч. 2 : Залізні зуби : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2001. – 461 с.

У другій частині роману події відбуваються у повоєнний час.

Загребельний, П. А. Я, Богдан : роман / Павло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2009. – 670 с.

У романі зображено драматичні події Національно-визвольної війни українського народу проти польської шляхти (1648–1654). Епічна масштабність, широта, виразно-полемічний стиль роздумів центральної постаті – гетьмана Богдана Хмельницького – роблять роман цікавим, динамічним, сповненим непередбачених злетів, оман, суперечностей, через які доля веде головного героя. Твір написано від імені самого Богдана Хмельницького, який оглядає свій життєвий шлях до і після смерті «у славі».

Військово-патріотичні романи

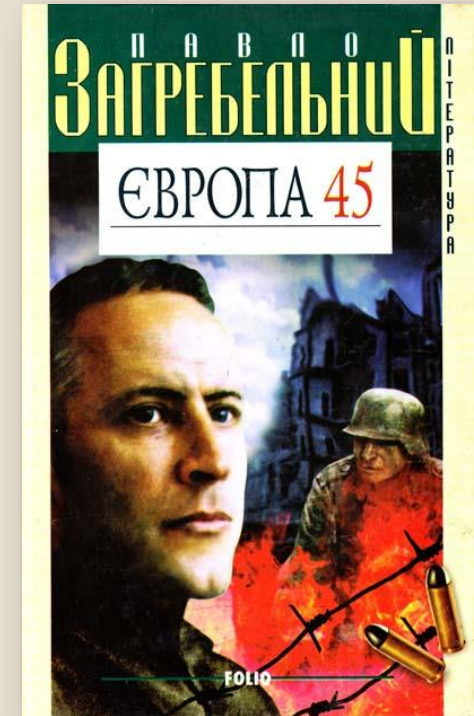

Загребельний, П. А. Дума про невмирущого : повість / Павло Загребельний. – Київ : Центр учб. літ., 2017. – 183 с.

Твір присвячений молодому солдатowi, який загинув у нацистському концтаборі. Життєвий матеріал, що послужив основою повісті, був близький власному воєнному досвідові автора.

Загребельний, П. А. Європа-45 : роман / Павло Загребельний ; упоряд. М. Жулинський. – Київ : САКЦЕНТ ПЛЮС, 2015. – 606 с.

У романі-хроніці «Європа-45» відображено події кінця Другої світової війни. Їх було семеро – люди різних національностей, різних поглядів і різної віри. Маленький інтернаціональний бойовий загін під командою українця Михайла Скиби. Голодні, загнані, зморені люди потрапили у самий вир війни і боролися з нею всіма своїми силами, щоб зробити внесок у Велику Перемогу, щоб мати можливість повернутися до рідних домівок, до вільного і щасливого життя.

Творчість Загребельного, зокрема його історичні романи, залишається актуальною і сьогодні, дозволяє переосмислити українську історію та усвідомити національну ідентичність.

«Всі народи завжди боронили й вічно боронитимуть своє існування, свободу та власність на землі, і навіть такі створіння, які плазують по землі, як звірі, худоба та птиця, боронять свої становища, свої гнізда та свої діти до останку сил. Поки в нас відбирали хліб і майно, ми мовчали. Поки нам завдавали болю тілесного, ми терпіли. Поки хилили шиї наші під ярмо панське, ми сподівалися виприснути. Та коли накладено кайдани на волю нашу, коли спробувано уярмити душу нашу, ми запалали гнівом і взялися за меч. Людина просто так не бунтує. Людина противиться насильству, неправді й гніту... Не злякають нас ні рани, ні кров, ні смерть. Найбільше-бо з усіх лих не біль, а ганьба. Біль минає, а ганьба довічна».

(Цитата з твору «Я, Богдан»).

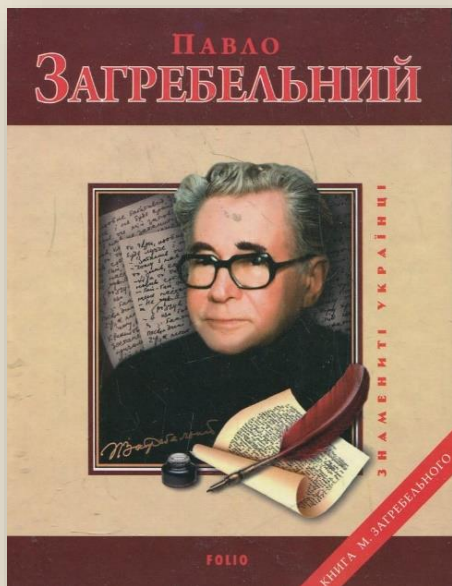
Аудіокниги

Павло Загребельний. Всі книги / Павло Загребельний. –
Режим доступу: <http://surl.li/skdtdp>

До 100-річчя від дня народження Павла Загребельного.
«Диво» : фрагмент іст. роману : читає заслуж. артист
України Борис Лобода // Радіо. Культура. – Режим
доступу: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=620&page=1>

Спогади про Павла Загребельного

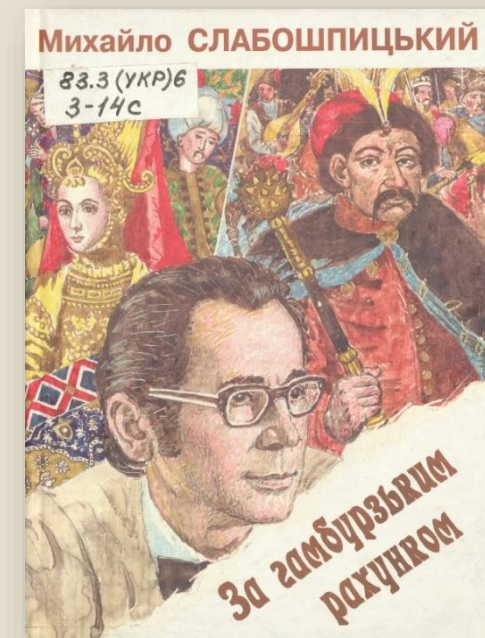

Загребельний, М. П. Павло Загребельний / Михайло Загребельний. – Харків : Фоліо, 2013. – 121 с.

Книга Михайла Загребельного, сина Павла Загребельного, є значним внеском у дослідження життя та творчості батька. Вона демонструє унікальний погляд на особистість письменника та його літературну спадщину з точки зору родини.

Слабошпицький, М. Ф. За гамбурзьким рахунком: читацькі маргіналії та варіації на тему Павла Загребельного / Михайло Слабошпицький. – Київ : Ярославів вал, 2004. – 222 с.

Михайла Слабошпицького, відомого українського письменника та літературознавця, вважають одним із найкращих біографів Павла Загребельного. Його книга про життя і творчість Загребельного є цінним джерелом для тих, хто хоче глибше зрозуміти значення та вплив письменника на українську літературу.

Документальні фільми про письменника

Сонет 29 // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=j6esJGMiZ5Y>

Павло Загребельний. До запитання // Youtube. – Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=XxhwjP2qhkg>

Диво-ключі Павла Загребельного : [телепередача на основі інтерв'ю, відзнятого 12.06.2002 р. про історико-філософські погляди письменника, як ключі до розуміння його творчості – романів «Диво», «Роксолана», «Я, Богдан»] // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Y51UDQxCph8>

Обличчя України. 2004. Павло Загребельний // Youtube. – Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=PgHvk3blel4>

Павло Загребельний: погляд крізь роки

Павло Загребельний: «Людина, може, й не безсмертна, але – безмежна» : 100 років тому народився один із найвідоміших укр. письменників минулого століття // Публіка. – 2024. – 13–19 серп. (№ 33). – С. 15. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1N_Ng40Hf8ln7qgKFSJgUCThmuXmn3yMA/view?usp=sharing

Дімаров, А. «Павло Загребельний – з тих, які народжуються раз на століття» : [інтерв'ю з письменником Анатолієм Дімаровим] / розмову вела Валентина Пащенко // Голос України. – 2009. – 8 верес. (№ 167). – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/160324>

Матеріали до уроку

Павло Архипович Загребельний : біографія, запитання та завдання, портрет // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/pavlo-arhipovic-zagrebelnij-biografia-zapitanna-ta-zavdanna-portret-34418.html>

Єременко, О. Диво від Павла Загребельного: на шляху пізнання особистості в історії й історії особистості : матеріали до бінар. уроку за романом «Диво» П. Загребельного ; 10 кл. / Оксана Єременко // Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2010. – № 4. – С. 25–30 ; № 5. – С. 19–21. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1gLkhhQwH4b86t6Lay8FiMiSPEC4UbXN/view?usp=sharing>

Жила, С. Мистецькі та історичні коментарі у процесі вивчення роману П. Загребельного «Євпраксія» / Жила С. // Всесвіт. літ. та культура в навч. закл. України. – 2005. – № 6. – С. 2–6. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1fP_cMiBsr9Aqa1y3EVZI7YUWEOrgCs2/view?usp=sharing

Наєнко, М. Три художні Роксолани: Стамбульська, Львівсько-Київська і Загребельна : (образ Роксолани в творах худож. літ., зокрема, романі Павла Загребельного «Роксолана») / Михайло Наєнко // Літ. Україна. – 2019. – 21 груд. (№ 47/48). – С. 18–19. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1jsU39mGzCmXNGIpaVpHCw655II-U92cz/view?usp=sharing>

Назаренко, М. Двозначність інтертексту: текстуальність історії в романі Павла Загребельного «Я, Богдан». Ст. 2 / Михайло Назаренко // Слово і час. – 2022. – № 5. – С. 94–103 ; № 6. – С. 34–49. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1jxQt4HL_dmO51rVeuLjdlI2hOk4lCvcx/view?usp=sharing
<https://drive.google.com/file/d/1D3are0B3tEO6OpXuiOuy4oyZjM4MBnXD/view?usp=sharing>

Сергієнко, А. Організація групової діяльності учнів на уроці за романом Павла Загребельного «Я, Богдан» : 11 кл. / Сергієнко А. // Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2007. – № 6. – С. 33–36. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1KKvKoelQ9H5qMvIBbhGYiIINSe2X8MaB/view?usp=sharing>

Презентації до уроку

Павло Загребельний – автор історичної прози : [для учнів 11 кл.] // На урок. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-pavlo-zagrebelniy---avtor-istorichno-prozi-120161.html>

Павло Загребельний : творча доля митця // На урок. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-pavlo-zagrebelniy-tvorcha-dolya-mitcya-21232.html>

Підготували працівники відділу наукової інформації та бібліографії Черкаської ОУНБ імені Тараса Шевченка

Матеріали взято з фондів бібліотеки та вільних джерел інтернет.